

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 12 april 1929 kl. 2 e. m.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 6, i anledning av väckt motion angående utredning i fråga om äganderätten till holmar och skär inom Göteborgs och Bohus läns skärgård.

I en inom andra kammaren väckt och till dess fjärde tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 335, har herr *Brännberg m. fl.* föreslagit, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om utredning av äganderätten till holmarna och skären inom Göteborgs och Bohus läns skärgård.

Motionen.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat yttranden i anledning av motionen av *kammarkollegium, lotsstyrelsen och länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, vilka yttranden såsom bilagor fogats till detta utlåtande. Såsom framgår av berörda länsstyrelses yttrande, har denna i sin tur införskaffat vissa uppgifter och utlåtanden från landsfiskalerna i länet.

Yttranden.

Frågan om äganderätten till holmar och skär i Göteborgs och Bohus läns skärgård har tidigare varit föremål för utredning. I ett av kammarkollegium år 1925 framlagt betänkande angående fiskerättsförhållandena vid rikets kuster (statens offentliga utredningar 1925:19), vilket betänkande inom kollegium utarbetats av kammarrådet Dufwa, hade sålunda, såsom även i den föreliggande motionen erinrats, upprättats vissa förteckningar över holmar och skär i Göteborgs och Bohus län, vilka enligt den verkställda utredningen skulle tillhöra kronan. Däribland fanns upptagen en grupp, vilken av utredningens verkställare rubricerats såsom »holmar och skär, som på grund av sitt läge eller eljest icke äro att hänföra till vissa hemman utan torde vara kronan tillhöriga».

Utskottet.

Redan av den sålunda angivna rubriken framgår, att viss osäkerhet varit rådande med avseende på äganderätten till dessa holmar och skär. Och i den förevarande motionen göres nu gällande, att berörda utredning kommit till ganska missvisande resultat. Att frågan om äganderätten till holmarna och skären på västkusten icke kan anses löst genom den verkställda utredningen framgår även av de i ärendet avgivna yttrandena. Kammarkollegium vitsordar sålunda, att den av kammarrådet Dufwa upprättade förteckningen över holmar och skär, som på grund av sitt läge eller eljest icke

äro att hänföra till vissa hemman utan torde vara kronan tillhöriga, icke synes äga sådan tillförlitlighet, att osäkerheten därigenom kan anses hävd.

Den närmaste anledningen till att en förnyad utredning nu föreslagits beträffande ifrågavarande äganderättsförhållanden är den av 1928 års riksdag i samband med vissa ändringar i 1896 års lag om rätt till fiske beslutade lagen om ersättning av statsmedel för av strandägarna förlorad fiskerätt. Motionärerna anse det nödvändigt att, innan ersättningar jämlikt sistberörda lag lämnas, frågan om äganderätten göres fullt klar, så att ersättning ej utbetalas i sådana fall, då kronan själv är strandägare. Men jämväl vissa andra förhållanden motivera enligt motionärernas mening, att en ny utredning i ämnet verkställes. Det framhålles sålunda i motionen, att granitavverkning äger rum på vissa öar, vilka torde tillhöra kronan, utan att staten härför uppbär någon berglega.

Av de handlingar, som utskottet införskaffat i förevarande ärende, framgår att beträffande ett icke ringa antal holmar och skär på västkusten osäkerhet är rådande, huruvida de ägas av kronan eller av enskilda. Och i likhet med motionärerna anser utskottet, att det skulle vara synnerligen önskvärt såväl med hänsyn till statens intressen som för de av föreliggande spörsmål berörda enskilda jordägarna, om denna osäkerhet kunde bringas att upphöra.

Härvid tänker utskottet dock mindre på risken för att staten skulle komma att i en del fall utbetala ersättning för mistad fiskerätt, trots att rätt till dylik ersättning icke borde vara för handen, då man väl i likhet med länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län torde kunna förutsätta, att kammarkollegium icke kommer att förklara någon berättigad till ersättning, därest han icke kan styrka äganderätten till den strand, där han ansett fisket enligt äldre lag ha varit honom förbehållet. Man torde ej heller ha anledning antaga, att olaga stenavverkning å kronan tillhöriga öar förekommer i någon större utsträckning. Att dylik avverkning ägt rum å vissa av de i motionen nämnda holmarna vitsordas dock av länsstyrelsen, som meddelar, att denna sak gjorts till föremål för undersökning, sedan den först upptagits i en insändare i en ortstidning av den 15 mars 1928. Utskottet kan i detta sammanhang icke underlåta att framhålla, att utskottet funnit det synnerligen anmärkningsvärt, att denna stenavverkning fått opåtalat fortgå, ända till dess att frågan dragits fram i tidningspressen. Det torde med hänsyn härtill ej vara uteslutet, att liknande avverkning förekommer jämväl på andra håll, utan att myndigheterna blivit därå uppmärksamgjorda.

Men även om förhållandena i ovan berörda avseenden icke äro sådana, att de utgöra tillräcklig motivering för vidtagandet av åtgärder i motionens syfte, måste det givetvis anses i och för sig önskvärt, att rådande osäkerhetstillstånd med avseende på äganderätten bringas att upphöra.

I fråga om önskvärdheten av att här förevarande spörsmål bliva fullt klarlagda hava motionärerna även fått stöd av de av kammarkollegium och

lotsstyrelsen i ärendet avgivna yttrandena. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, vilken direkt avstyrkt den föreslagna utredningen, har däremot funnit, att i stort sett några skiljaktiga meningar icke synas hava yppat sig angående de resultat, vartill kammarrådet Dufwa i sin utredning kommit. Härtill bör dock anmärkas, att den föreliggande frågan icke är av samma intresse för hela Göteborgs och Bohus län. I de utlåtanden, som genom landsfiskalerna inhämtats från norra delarna av länet, vilka äro de av frågan mest berörda, har i regel givits uttryck för önskvärdheten av att klarhet åstadkommes på ifrågavarande område.

Det förtjänar även framhållas, att olägenheterna med att frågan om strandrätten i många fall är oklar torde kunna bliva än mera framträdande på grund av det av innevarande års riksdag beslutade upplåtandet till allmänt begagnande av det jämförelsevis värdefulla hummerfisket i kronan tillhöriga fiskevatten på västkusten (Kungl. Maj:ts prop. nr 74; jordbruksutskottets utlåtande nr 20).

Utskottet kan sålunda för sin del biträda syftet med den föreliggande motionen. Vad åter angår sättet för vinnande av detta syfte är utskottet av den meningen, att en utredning av det slag, som motionärerna tänkt sig, icke torde vara ägnad att leda till avsett resultat. Kammarkollegium har även framhållit, att någon slutgiltig klarhet i äganderätsfrågorna icke kan ernås på den av motionärerna föreslagna vägen, utan att härför erfordras ett förfarande av kontradiktorisk natur, utmynnande i rättskraftiga avgöranden av förrättningsmän eller domstolar. Och länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har betonat, att äganderätsfrågan i tvistiga fall icke torde kunna avgöras annat än domstolsvägen.

Med hänsyn till att den föreslagna utredningen sålunda icke skulle kunna leda till ett fastställande av äganderätten till de områden, som avses i den i ämnet väckta motionen, och då utskottet saknar befogenhet att för frågans lösning föreslå andra åtgärder än de av motionärerna ifrågasatta, måste utskottet stanna vid ett avstyrkande av motionen.

Utskottet får alltså hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 12 april 1929.

På utskottets vägnar:

Elof Lindberg.

Närvarande: Herrar *Lindberg, Sandberg, Wachtmeister, Nordkvist,* fru Nordgren* samt herrar *Waldem,* Ahl, Olsson* i Österbo, *Edberg* och *Mårtensson*.

---

* Ej närvarande vid justeringen.

KUNGL. MAJ:TS OCH RIKETS
KAMMARKOLLEGIUM.*Till riksdagens andra kammarens fjärde tillfälliga utskott.*

Genom nådigt beslut den 8 februari 1929 har kammarkollegium anbefallts att till Eder avgiva och senast den 10 mars 1929 överlämna utlåtande i anledning av en inom riksdagens andra kammare av herr C. Brännberg m. fl. väckt motion (nr 335), vari motionärerna föreslagit, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om utredning av äganderätten till holmarna och skären inom Göteborgs och Bohus läns skärgård.

I anledning härav får kungl. kollegium anföra följande.

Kungl. kollegium vitsordar vad motionärerna anfört angående osäkerheten beträffande äganderätten till holmarna och skären på västkusten. Vad särskilt angår den av kammarrådet Dufwa upprättade förteckningen å holmar och skär, som på grund av sitt läge eller eljest icke äro att hänföra till vissa hemman utan torde vara kronan tillhöriga, (Statens offentliga utredningar 1925:19 sidan 363) så synes den icke äga sådan tillförlitlighet, att osäkerheten därigenom kan anses hävd. Belysande i detta hänseende är en i sammanhang med tvisten om Grisbådarne av dåvarande kammarrådet G. Thulin, Dufwa och undertecknad Klockhoff i december 1908 verkställd utredning rörande åtskilliga utanför Kosteröarna liggande holmar och grund, av vilka utredning kollegium haft tillfälle taga del. Av denna utredning med bilagor synes framgå, att åtskilliga av de holmar och skär, som Dufwa uppfört å sin förteckning såsom kronan tillhöriga (nr 22 och följande), i själva verket torde tillhöra hemman å Kosteröarna.

Insikten om osäkerheten beträffande de ifrågavarande skärgårdsfastigheternas äganderättsförhållanden föranledde kungl. kollegium att i underdånigt utlåtande den 27 maj 1927 över utskast till lag om ändrad lydelse av vissa paragrafer i lagen den 27 juni 1896 om rätt till fiske anföra följande:

»Under debatten i riksdagens andra kammare i anledning av proposition till 1921 års riksdag med förslag om ägo gränser m. m. (nr 70) lämnade dåvarande chefen för justitiedepartementet en utförlig redogörelse för innebörden av de i 1896 års lag om rätt till fiske givna bestämmelserna om strandäganderätten vid saltsjön och yttrade (AK nr 24 s. 69):

’Ända från 1500-talet gäller här i landet i motsats till vad som gäller i vissa andra länder den grundsatsen, att det existerar en strandägarerätt vid saltsjön. Redan på Gustav Vasas tid skilde man emellan kronans rätt till havs- och allmäningsfiske och strandägarnas rätt till strandfisket. Det talades i dåtida författningar närmast om rätten till fisket, därför att det för en juridiskt oskolad uppfattning ter sig naturligt att tala om rätten till den väsentligaste förmånen av ett område i betydelse av äganderätten till området. När man går till motiven till 1766 års fiskeristadga, som närmare utreder denna sak, får man den upplysningen, att vad lagstiftningen avsåg såsom det principala var äganderätten till vattenområdet, och

det var ytterst denna äganderätt som fastslogs. Det sades i motiven, att man nu närmare skulle bestämma, huru långt ut i vattnet jordäganderätten sträckte sig. De bestämmelser, som förefunnos i 1766 års fiskestadga angående vattenområdena inomskärs vid saltsjön, äro alldeles desamma som i 1852 års fiskeristadga och i 1896 års fiskelag. Alltså, principen var redan då den, att strandäganderätten omfattade hela området. — Vad återigen angår förhållandena vid öppna havsstranden och utanför skären, laborerade 1766 års fiskeristadga med begreppet 'landgrund'; så långt som landgrunden sträckte sig, sträckte sig också den enskilda strandäganderätten. Detta ord, 'landgrund', var dock ganska oklart, och därför önskade ständerna vid 1840—41 års riksdag närmare bestämmelser om till vad djup och i vissa fall till vad avstånd från stranden ut i sjön landgrunden borde räknas. I anledning härav inflöt i 1852 års fiskeristadga den förklaringen, att under strandägarens rätt skulle inbegripas allt det vatten, som finnes t. o. m. 100 famnar från det ställe invid stranden, där stadigt djup av en famn vidtager. Detta var sålunda 1852 års fiskeristadgas standpunkt, och den standpunkten bibehölls sedan i 1896 års fiskelag, varvid man naturligtvis transformerade famnmåtten i metermått.²

Av denna redogörelse, mot vars riktighet icke lärers kunna göras någon erinran, framgår att bestämmelsen i 2 § av 1896 års lag, ehuru närmast äsyftande fiskerätten, i själva verket avser att, såvitt annat ej i det särskilda fallet kan visas, reglera strandfastigheternas ägovälden i saltsjön. Den presumtion, som av lagstiftningen fastslagits beträffande inomskärsområdet, har otvivelaktigt för västkustlandskapens del varit gällande alltsedan dessa kommit under svenska kronan. Även om enskilda strandägare vid de år 1911 av kammarrådet Dufwa hållna förhören icke skulle gjort anspråk på uteslutande fiskerätt utanför 180-metersgränsen, kan det enligt kollegii åsikt näppeligen vara tillrådligt att uteslutande av sådant skäl i lagstiftningen införa från det övriga Sverige avvikande bestämmelser rörande ägo gränser i västkustlandskapen. Vad särskilt angår det av länsstyrelsen föreslagna förbehållet i utkastets 3 §, vilket måhända allenast avser rätten till fiske, skulle detsamma säkerligen komma att åberopas till stöd för en ägo gränsregel speciell för västkusten. Förbehållet är även oklart i det hänseendet att av detsamma icke tydligt framgår, huruvida fritt fiske med fast fiskredskap utanför 180-metersgränsen skulle vara tillåtet eller icke. Kollegium får alltså på grund av det anförda avstyrka vad länsstyrelsen i förevarande hänseende föreslagit.

I detta sammanhang tillåter sig emellertid kollegium hänvisa till den lydelse andra stycket av 2 § hade erhållit i det förslag till lag om rätt till fiske, som var bilagt den kungl. propositionen till 1896 års riksdag (nr 24). Enligt denna lydelse skulle strandägarens rätt vara inskränkt genom 180-metersgränsen icke blott vid öppna havsstranden och utom skären utan även 'i de fjärdar som åt något håll äro öppna mot havet'. Denna bestämmelse utgick ur lagtexten på förslag av lagutskottet, som anförde att dels lämnade själva uttrycket 'fjärdar som på något håll äro öppna mot havet' rum för olika tolkningar — man kunde såsom anmärkts i högsta domstolen dit hänföra även sådana fjärdar som ägde allenast en smal öppning mot havet — och dels syntes det utskottet obehövt att särskilt uttala, att verkligt öppna fjärdar voro att anse såsom öppen havsstrand.

För sin del håller kollegium för sannolikt, att ovan anförda bestämmelse i många fall skulle hava undanröjt missförstånd hos såväl strandägare som

fiskare om utsträckningen av fiskevattnet vid havsstrand, medan å andra sidan de uttalade farhågorna för tolkningssvårigheter vid rättstillämpningen, enligt kollegii uppfattning, måste anses hava varit något överdrivna. Det kunde förtjäna tagas under övervägande, huruvida icke en förtydligande bestämmelse av antytt innehåll borde inflyta i fiskerättslagen eller kanske hellre i en blivande lagstiftning om ägo gränser.

Det nära sambandet mellan en lagstiftning om ägo gränser och förevarande lagstiftningsfråga om yttergränserna för strandägares fiskerätt i saltsjön behöver icke närmare utvecklas. Anledningen till att Kungl. Maj:ts ovannämnda proposition till 1921 års riksdag med förslag till ägo gränser blev av riksdagen avslagen torde, bland annat, i huvudsak berott därpå, att man önskat en samtidig definitiv reglering av fiskerätten. Man föreställde sig, att lösningen av denna sistnämnda lagstiftningsfråga kunde prejudiceras av det sätt, varpå lagstiftningen lämnade regler för bestämmande av fastighets ägo gränser i vattnet. Enligt kollegii uppfattning har man ännu större skäl att ifrågasätta lämpligheten av en fiskerättslagstiftning i de delar, varom nu är fråga, utan att samtidigt eller tidigare en lagstiftning föreligger, som lämnar ledning för bestämmande av strandfastigheternas vattenområden. Förhållandet är ju att, såsom också framhölls i departementschefens nyssnämnda anförande vid 1921 års riksdag, ägo gränslagstiftningen så att säga i regel anger maximum för strandägares fiskerätt, inom vilket maximum denna rätt sedan kan genom fiskerättslagstiftningen på olika sätt begränsas. Det är uppenbart att, icke minst med hänsyn till den förvaltningsuppgift, som enligt lagutkastet skulle anföras kollegium, en vägledande ägo gränslagstiftning är högst önskvärd. Och kollegium ifrågasätter tillika, huruvida icke för avvägbringande av nödig avgränsning av strandägares fiskerätt yttergränsen för strandägares område i saltsjön borde, särskilt där tvekan föreligger huruvida vattenområde skall anses såsom inom- eller utomskärs, efter Kungl. Maj:ts i särskilda fall givna förordnanden bestämmas genom särskild förrättning i huvudsak överensstämmande med den, som omförmåles i det till 1921 års riksdag framlagda förslaget till lag om fastställande av yttergränsen för strandägarnas område i vissa större sjöar. På grund av det anförda och då en ägo gränslagstiftning även av andra skäl torde vara av behovet särdeles påkallad, har kollegium ansett sig böra hemställa, att regleringen av strandägares fiskerätt icke genomföres, utan att samtidigt frågan om ägo gränslagstiftningen företages till avgörande.»

Kungl. kollegium vidhåller fortfarande den sålunda uttalade meningen om önskvärdheten av att ovissheten rörande de bohuslänska skärgårdsfastigheternas ägovälden i havet, inklusive äganderätten till holmar och skär, genom särskilda åtgärder bringas att upphöra. En arkivutredning av det slag, motionärerna synas hava tänkt sig, kan emellertid icke omfatta de för äganderätten betydelsefulla dokument, som tilläventyrs finnas hos enskilda strandägare, och måste därför nödvändigtvis bliva ensidig samt i likhet med Dufwas förteckning icke fullt pålitlig. Någon slutgiltig klarhet i äganderätsfrågorna kan icke ernås på denna väg, utan förutsättes härför ett förfarande av kontradiktorisk natur, utmynnande i rättskraftiga avgöranden genom beslut av förrättningsmän eller domstolar. Ett sådant förfarande torde, såsom kollegium i sitt ovannämnda underdåniga utlåtande föreslagit, lämpligen kunna anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med det förfarande, som omförmåles i det 1921 års riksdag förelagda förslaget

till lag om fastställande av yttergränsen för strandägarnas område i vissa större sjöar.

Stockholm den 6 mars 1929.

G. GREFBERG.

AXEL KLOCKHOFF.

G. Prawitz.

KUNGL. LOTSSTYRELSEN.

Till riksdagens andra kammarens fjärde tillfälliga utskott.

Sedan Kungl. Maj:t i anledning av framställning från riksdagens andra kammarens fjärde tillfälliga utskott genom beslut den 8 februari 1929 ålagt lotsstyrelsen att till samma utskott avgiva yttrande över till utskottet remitterade motion nr 335 i andra kammaren angående utredning ifråga om äganderätten till holmar och skär inom Göteborgs och Bohus läns skärgård, får lotsstyrelsen i anledning härav anföra följande:

I kammarrådet A. W. Dufwas, av motionärerna omförmälda utredning rörande »Fiskerättsförhållandena vid rikets kuster» har ett stort antal holmar och skär inom Göteborgs och Bohus läns skärgård, vilka disponeras av lotsverket, upptagits såsom varande kronan tillhöriga. Av hos lotsstyrelsen förvarade urkunder och andra handlingar framgår också beträffande vissa av dessa holmar och skär, att så är förhållandet. Emellertid har lotsstyrelsen, redan vid en mera ytlig undersökning av frågorna å hithörande område, kunnat konstatera, att beträffande en och annan av de av lotsverket — såväl för lots- som för fyrväsendet — disponerade holmar och skär, vilka i kammarrådet Dufwas förteckning antingen upptagits såsom kronan tillhöriga eller ock icke alls i förteckningen förekomma, några som helst äganderätts- eller förfoganderättshandlingar icke hos lotsstyrelsen förefinnas eller i allt fall äganderätten är tvistig.

I detta sammanhang finner sig styrelsen allenast böra meddela, att vederbörande ägodelningsrätt i det av motionärerna omförmälda tvistemålet emellan kronan och ägarerna till Brännö hemman om bättre rätt till, bland andra, Vinga, som i kammarrådet Dufwas utredning upptagits bland kronan tillhöriga, av lotsverket disponerade holmar och skär, i utslag den 25 januari 1929 tillerkänt hemmansägarna bättre rätt till skäret i fråga. Lotsstyrelsen har över utslaget anfört besvär hos Kungl. Maj:t.

Med hänsyn såväl till vad lotsstyrelsen sålunda anfört som ock till vad i motionen innehålles finner lotsstyrelsen det vara synnerligen önskvärt, om reda och klarhet i nu ifrågavarande förhållanden kunde åvägabringas, varför lotsstyrelsen vill tillstyrka, att den av motionärerna föreslagna utredningen måtte komma till tånd. I likhet med motionärerna, finner lotssty-

relsen det böra anförtros åt kammarkollegium att verkställa utredningen i fråga.

Stockholm den 8 mars 1929.

ERIK HÄGG.

Erik Hygrell.

KUNGL. MAJ:TS BEFALLNINGSHAVANDE
I GÖTEBORGS OCH BOHUS LÄN.
LANDSKONTORET.

Till riksdagens andra kammarens fjärde tillfälliga utskott.

Genom nådig remiss den 8 februari 1929 har Kungl. Maj:ts befallningshavande anbefallts att avgiva yttrande över en i andra kammaren väckt motion nr 335 angående utredning ifråga om äganderätten till holmar och skär inom Göteborgs och Bohus läns skärgård.

I anledning härav har Kungl. Maj:ts befallningshavande till landsfiskalerna i de distrikt i länet, däri motionen åsyftade holmar och skär äro belägna, överlämnat avskrift av motionen jämte den däri återopade, av länets havsfiskeförening distribuerade förteckningen å dylika holmar och skär ävensom särskilt tillägg å ytterligare holmar och skär, vilka kammarrådet A. W. Dufwa i 1924 års utredning i ämnet ansett, att de torde vara kronan tillhöriga men vilka på grund av förefintliga uppgifter om tvistig äganderätt uteslutits i havsfiskeföreningens förteckning. Landsfiskalerna hava därvid anmodats att inhämta upplysningar från personer i orten, som kunde tänkas äga kännedom om ifrågavarande förhållanden, dels huruvida och i vilken omfattning sådan opposition från jordägarnas sida mot förteckningens uppgifter framkommit, som i motionen gjorts gällande, dels även om eljest några sådana förhållanden, som i motionen omnämnts, framkommit och enligt meningarna i orten eller landsfiskalens åsikt gjorde den av motionärerna påkallade utredningen önskvärd. Därvid begärdes jämväl detaljerad uppgift å de holmar och skär, i fråga om vilka äganderätten sålunda ansetts tvistig.

Med den korta tid, som stått landsfiskalerna och Kungl. Maj:ts befallningshavande till buds för undersökningar och yttrande i detta i och för sig omfattande och invecklade ämne har fullständig utredning i frågan visserligen icke kunnat åstadkommas men dock vunnits upplysningar av viss betydelse för bedömande, om och i vad mån skäl föreligga, som kunna motivera igångsättandet av den av motionärerna påkallade utredningen.

Av de från landsfiskalerna inkomna yttrandena, vilka här bifogas, torde framgå, att någon mera allmän opposition mot uppgifterna om kronans äganderätt enligt kammarrådet Dufwas utredning icke yppats, men att i ett antal fall enskilda äganderättsanspråk göras gällande till holmar och skär, som Dufwa ansett tillhöra kronan. I vissa fall hava sådana anspråk redan prövats av domstol.

För egen del finner Kungl. Maj:ts befallningshavande anledning att först särskilt beröra de av motionärerna lämnade uppgifterna om de utanför Hunnebostrand belägna öarna. Dessa uppgifter äro av samma innehåll som en insändare i en ortstidning av den 15 mars 1928; denna senare har redan förut givit anledning till närmare undersökning av berörda förhållanden genom vederbörande landsfiskal, varvid inhämtats följande.

Fiskholmen, St. Göransö och Gåsholmen samt tre mindre skär, vilka tillhöra kronan enligt Kungl. Kammarkollegii utslag den 31 maj 1780, äro icke föremål för olovlig stenavverkning, vilket kontrollerats även av vederbörande jägmästare, under vars förvaltning de höra. Till övriga berörda holmar, nämligen Mellan Klätten, Ösöskär, Rågholmarna, Tjuvholmarna, Björkholmen, Mästeskär samt Södra och Norra Grötö synes äganderätten vara oklar. Stenavverkning har förekommit eller förekommer endast å Rågholmarna, Tjuvholmarna och Grötö. Framställningar hava till kronan för åtskilliga år sedan gjorts om upplåtande av avverkningsrätt till sten å dessa senare holmar men hava lämnats utan avseende med hänsyn till att kronans äganderätt icke kunde anses fullt ådagalagd. Den upplåtelse av rätt till stenavverkning å dessa holmar, som skett, synes hava gjorts av ägarna till de hemman, till vilka holmarna förmenats höra. Givetvis kommer, oberoende av den av motionärerna föreslagna »generalinventeringen», frågan om rätten till dessa holmar att i anledning av den tidigare igångsatta utredningen bliva föremål för närmare prövning.

Motionärerna hava som närmast anledning till att äganderätsfrågan dragits inför riksdagens prövning åberopat den lag om ersättning till strandägare för mistad fiskerätt, som i sammanhang med beslutade ändringar i lagen om rätt till fiske i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag antagits av 1928 års riksdag. Motionärerna ha nämligen ansett nödvändigt att, innan staten går in för och prövar eventuella ersättningsanspråk, äganderätten göres fullt klar, så att ej ersättning lämnas i fall, där kronan är ägare av holmar och stränder. Häremot må dock framhållas, att enligt nämnda lag dylika ersättningsanspråk gjorts beroende av kammarkollegii prövning. Uppenbarligen lär kammarkollegium ej förklara vederbörande berättigad till ersättning, därest han icke förmår visa äganderätt till den strand, där han ansett fisket enligt äldre lag ha varit honom förbehållet.

Av utredningen framgår vidare, att *i stort sett* några skiljaktiga meningar icke synas hava yppat sig angående de resultat, vartill kammarrådet Dufwa i sin utredning kommit. Det är dessutom att märka, att denna utredning verkstälts i kammarkollegium, och att det därför enligt Kungl. Maj:ts befallningshavandes mening icke kan föreligga anledning att, såsom motionärerna ifrågasatt, uppdraga åt kammarkollegium att föranstalta om förnyad *allmän* utredning i ärendet.

De holmar och skär, på vilka, såvitt framgår av den genom Kungl. Maj:ts befallningshavande gjorda undersökningen, framställts anspråk om enskild äganderätt, äro på ett par undantag när upptagna i kammarrådet Dufwas förteckning över holmar och skär, som på grund av sitt läge eller eljest icke äro att hänföra till vissa hemman utan torde vara kronan tillhöriga. Beträffande denna grupp har kammarkollegium i den skrivelse den 27 augusti 1924, varmed Dufwas utredning överlämnats till Kungl. Maj:t, förklarat, att för tillvaratagande av kronans äganderätt i första hand torde böra ifrågakomma att dessa holmar och skär varda i jordeboken upptagna såsom kronolägenheter under allmän disposition, varjämte kollegium meddelat,

att kollegium komme att föranstalta om deras behöriga redovisning i jordeboken. I sammanhang härmed lärer också den vidare utredning angående äganderätten komma att vidtagas, som kan finnas erforderlig. I tvistiga fall torde för övrigt äganderätsfrågan icke kunna avgöras annat än domstolsvägen.

På grund av vad sålunda anförts finner Kungl. Maj:ts befallningshavande sig icke kunna tillstyrka motionen.

De vid denna skrivelse fogade bilagor torde benäget hit återställas, så att Kungl. Maj:ts befallningshavande blir i tillfälle att delgiva dem kammarkollegium för att vara tillgängliga vid behandling av frågan om holmarnas och skärens redovisning i jordeboken.

Göteborg, i landskontoret, den 8 mars 1929.

OSCAR VON SYDOW.

BIRGER GILLNER.
